

Tanssija,

Minna Tervamäki

Suomalainen priimaballerina on sitkeä taistelijaluonne

Teksti: Tuija Lindholm

Minna Tervämäki on yksi Suomen Kansallisbaletin vahvoja draamatisia tulkitsijoita. Yleisö on tänä syksynä kaivannut karismaattista tanssijaa näyttämölle. Sairauslomalla on ollut tiiviin kuntouttamisen lomassa aikaa pysähtyä miettimään mennyttä ja tulevaa.

Minna Tervämäki aloitti baletin harrastuksen yksityisessä balettikoulussa noin seitsemänvuotiaana äidin ehdotuksesta. Kansallisoopperan balettikouluun hän pääsi 13-vuotiaana aluksi **Marita Ståhlbergin** oppilaaksi. Siihen aikaan balettikoulu esitti **Maj-Lis Rajalan** valmistamaa *Sininen Helmi* -teosta usean vuoden ajan oppilasnäytöksissä.

”Oli hienoa, kun pääsi heti mukaan isoon tuotantoon”, Tervämäki muistelee. ”Kävimme myös Kuopiossa vieraillessa. Sininen Helmi oli iso tuotanto, ja sitä valmistessa sai jo hyvän käsityksen tästä ammatista. Näytöksiä oli paljon ja koko balettikoulu oli mukana. Eritasoiset oppilaat olivat eritasoisissa tehtävissä. Pääroolien tekijät ja muut solistit olivat tärkeitä esikuvia.

nykyisinkin vain murto-osa koulusta valmistuvista sai työpaikan Oopperasta.

”Tajusin myös vammautumisen riskin; että työ voi päättyä sellaiseen. Oli tärkeää olla henkisesti tunne, että on muitakin mahdollisuuksia.”

Parikymppisenä Minna sai ensimmäisen vakavan vamman, kun nilkasta menivät nivelet. Silloin hän pyrki ja pääsi yliopistoon, mutta ei ehtinyt aloittaa opintoja siellä.

”Panostin kuntoutumiseeni ja pääsin pian takaisin tanssimaan. Teoriassa on hienoa ajatella, että samalla opiskelisi ja tanssisi. Työajat ovat kuitenkin liian epäsäännöllisiä, ja tämä ammatti vie valtavasti energiaa ja voimavaroja.”

Nuorempana Minna harjoitteli paljon myös vapaa-ajallaan, muun muassa solistiroolien variaatioita. Kesälomilla hän kävi kouluttautumassa muun muassa New Yorkissa, Pariisissa ja Nizzassa.

”Oli todella tärkeää nähdä muita tanssijoita ja kuuluisia tanssiryhmiä sekä tutustua erilaisiin tekniikoihin oman tanssijuuden tueksi. Jos haluaa pitkälle, se vaatii paljon omaa panostusta.”

Taisteluasennetta

”Muistan hyvin erään ensimmäisen roolini *Napoli*-baletin turistina. Turisti

SAKARI VIHKA

Aleksei Ratmankin koreografiassa Anna Karenina. Vronskia esittää Jani Talo.

”Aleksanterin teatterista ja balettikouluajoista on jäänyt lämpimät muistot.”

Oli kehittävää siirtyä roolista toiseen saman tutuksi tulleen teoksen sisällä eri esitysvuosien aikana. Aleksanterin teatterista ja balettikouluajoista on jäänyt lämpimät muistot. Opettajani oli pitkään myös Maj-Lis Rajala, joka on erittäin vahvasti vaikuttanut tanssijuuteeni. Hän valmensi ilmaisuja ja tekniikkaa viimeisillä luokilla.”

Panostusta koulutukseen

Tervämäki sai jo 18-vuotiaana lukiolaisena sopimuksen Kansallisbalettiin. Koulu olisi jäänyt kesken, ellei hän olisi tenttimällä suorittanut lukion viimeistä luokkaa.

”Se oli kyllä aika rankka vaihe. Muistan lainanneeni koulusta kelanauhurin ja nauhoja. Kuuntelin autotalissa yöllä kielten yo-kuuntelua.”

Tervämäki iloitsee siitä, että koulu tuli kuitenkin käytyä. Jo hyvin nuorena hän tajusi alan epävarmuuden. Silloin kuten

ei ottanut yhtään tanssiaskelta, vaan se oli kävelyrooli. Ajattelin, että jos pystyn tekemään tästä jutusta mielenkiintoisen, olen oppinut jotain. Mukana on ollut aina tiettyä asennetta. Jos olin ’vain’ varalla päätin, että opettelen tämän niin hyvin, että jos jotain sattuu, osaan sen tosi hyvin myös tyyllisesti. En tietenkään toivo kenellekään loukkaantumisia, mutta niitä tapahtuu. Toisen onnettomuus voi olla toisen tilaisuus. Niin ne ovat olleet minunkin loukkaantumiseni toisten tilaisuuksia, mutta se on osa tätä työtä.

Koen, että tällä alalla menestyminen on osin sattumaa, osin lahjakkuutta ja omaa työtä. On työskenneltävä niin, että jos mahdollisuus tulee kohdalle, se myös kantaa. On monen tekijän summa, miten kunkin ura sitten menee. Jonkun ura on voinut tyssätä siihen, ettei johtajan kanssa ole synkannut. Vaikka onkin selkeitä teknisiä vaatimuksia, joita voi vertailla, taiteilijuutta

ei voi mitata. Siksi myös johtajien ja koreografien mieltymyksillä on iso merkitys tanssijan uralla.”

Vuoristorataa

Tervämäki erottelee urastaan Aleksanterin teatterin ajan vahvana ajanjaksona. Kansallisbaletti oli silloin suhteellisen pieni ryhmä, joka alkoi kasvaa vasta uuteen taloon siirryttäessä. Koska näyttämö myös oli pienempi, oli ohjelmistokin erilainen kuin nykyisin.

”Toimenkuvani oli aika sekalainen. Urani on mennyt edestakaisin, varallaolijasta kuorobaletin kautta kaikki portaat pikkusolistitehtäviin ja päärooleihin. Joka porras on käyty. Pienempiä solistisia tehtäviä tein suhteellisen aikaisin, mutta kuorotehtäviäkin tein pitkään. Iso juttu oli, kun kaksikymppisenä tanssin vierailijana Estonia-teatterissa *Joutsenlammen* Odette-Odilen.

Makarovan, Sylvie Guillem, David Howardin, Noella Pontoisin ja John Neumeierin kanssa. Listaa voisi jatkaa vaikka kuinka pitkälle. Ei ihan heti tullut mieleen paikkaa, jossa olisi ollut ohjelmistotarjonta tätä tasoa. Taiteellisesti tämä on ollut erittäin antoisaa aikaa. Uuteen taloon tuli myös baletteihin vierailevia solisteja ja on ollut ilo tanssia myös vierailevien partnereiden kanssa. Olen viihtynyt Suomen Kansallisbaletissa todella hyvin ja arvostan ryhmäämme. Olen saanut kokea täällä taiteellisesti täysipainoista uraa.

Raskaita sairaslomia

Tanssijan työ on fyysisesti erittäin vaativaa, ja erilaisia loukkaantumisia osuu tanssijan uralle helposti. Loukkaantuminen voi myös päättää uran huipulla. Vakavissa loukkaantumisissa on aina edessä vaativa kuntouttaminen. Tanssijan sairausloma ei ole lomaa.

”Kuntoutumisprosessi on yksinäistä puuhaa ja omalla vastuulla. Työpaikalla oletetaan, että palaat täysin työkykyisenä, huippukunnossa, sairauslomalta takaisin töihin. Monet oppivatkin kuntoutumisprosessin aikana kantapään kautta, mitä kannattaa tehdä.

Kaipaan enemmän tosi tiivistä kuntoutuksen seuranta. Hyviä asiantuntijoita kyllä löytyy, mutta jos itse kustantaa itselleen tällaisen *personal trainerin*, saa satsata aika paljon. Kuntoutusaika vaatii myös henkistä kanttia. Ei ole sitä coachia, joka olisi tsemppaamassa, kuten esimerkiksi tanssiharjoituksissa. Puuttuu sellainen yksilöllinen ohjaus, jossa annetaan

harjoitusohjeita ja tarkistetaan miten ne suoritetaan ja miten ne sujuvat.

Sairauslomat ovat eripituisia sen mukaan, miten kuntoutuksessa edistytään ja mitä keinoja ja metodeja keksitään avuksi. Onneksi uusi johtajamme on innostunut kehittämään tätä puolta. Keho on tanssijan työväline; se pitäisi voida viedä vuosihuoltoon ja tarvittaessa korjaukseen ja viritykseen. Tanssija on instrumentti, jota käytetään välillä yli sen, mitkä ovat ihmisen fyysiset rajat. Ymmärrän kyllä, että tämmöisessä isossa organisaatiossa ei voida ottaa huomioon ihan yksilöllisesti jokaisen tarpeita. Ohjelmisto pyörii omalla systeemillään ja ison organisaation puitteissa. Siksi pitääkin panostaa siihen, että tanssijoiden fysiikka kestää sen mahdollisimman hyvin.”

Aikuisen naisen lempirollit

Tervämäki ei laita yhtä roolia ylitse muiden, mutta kertoo paneutuvansa roolityöskentelyyn intohimoisesti. Tekninen taituruus pitää olla roolin kivijalka, mutta teos herää henkiin vasta roolityön ja heittäytymisen kautta.

”Ohueksi jäävät tarinat tuntuvat hankalimmille tarttua. Koen läheisimmiksi sellaiset, missä roolihenkilölle rakentuu kaari. Esimerkiksi **Anna Kareninassa** käydään läpi laaja kirjo inhimillisiä tunteita ja aikuisen naisen kokemuksia.

Perinteisten balettien roolijakauma ilmentää yleensä oman aikansa ajattelua. Silti niissäkin on monia tasoja ja symboliikkaa. Satubaletteissa on kiehtovaa luoda sadun maailma ja olla mukana illuusiassa, oli kyse sitten Ruususesta, Hyvästä tai Pahasta

Joku ulkopuolinen on sanonut, että urakehitykseni on ollut tasainen kaari ylöspäin. Minusta se on ollut varsinainen vuoristorata silmukoineen ja kuoppineen. Muutamaan otteeseen on pitänyt aloittaa alusta vammautumisen vuoksi. Koen, että ympärilläni on ollut aina ihmisiä, jotka ovat uskoneet minuun, mutta kaikissa tilanteissa en ole ollut itsestään selvä valinta rooleihin. Olen myös paljon taistellut itse sitä tietä eteenpäin. Olen taistelijaluonne”, summaa Tervämäki.

Suomessa Tervämäkeä ei pitkään aikaan nähty isoissa päärooleissa. *Joutsenlampi* tuli Suomessa ohjelmistoon vasta uuden oopperan avajaisissa 1993. Uuden talon isolle näyttämölle saatiin suuria kansainvälisiä tuotantoja huippukoreografeilta ja tunnetuilta balettinäyttämöiltä. Tervämäki kertoo, ettei lähtö ulkomaille siinä vaiheessa tuntunut houkuttelevalta.

”Olen saanut tehdä töitä Suomessa tanssimaailman tähtien kuten **Natalia**

M

kenna sitä roolia yksikseni vaan koreografi on jo tehnyt sen, jos hän on hyvä ja osaa hommansa. Toki siitä huolimatta rooliin tulee se omakin anti.”

Yli Himalajan

Minna Tervamäen alkusyksy kului sairauslomalla, viime kevään rankan harjoittelu- ja esitysjakson aiheuttamaa rasitusvammaa parannellessa. Kysyttäessä, miten hän on jaksanut uran ja loukkaantumisten aiheuttaman aaltoliikkeen, tulee vastaukseksi aluksi naurua. Aihetta on selvästi pohdittu paljon, kun sille voi myös nauraa, vaikka toinen jalka on haastatteluhetkellä pakettis- sa. Väliillä on kyllä rajusti itkettykin.

”Olen itsekkin miettinyt, miksen ole luovuttanut, vaikka väliillä tuntuu että pitää Himalaja kiivetä.

Tanssi on hyvin addiktiivinen laji. Olen aika intohimoinen ihminen; teen asioita intohimolla ja palolla. Se on käyttövoimani. Jos ajattelen teosprosesseja, voin sanoa että itse asiassa jopa rakastun niihin prosesseihin ja menen niihin koko sielullani mukaan. Lisäksi olen äärimmäisen motivoitunut. Pidän tästä ammatista ihan hirveästi. Rakastan tanssimista itsessään ja tätä teatterin maailmaa, tämän tyyppistä työyhteisöä ja työpaikkaa. Kaikkea mikä liittyy esityksen valmistamiseen ja itse esitykseen ja siihen valmistautumiseen. Nautin myös harjoittelusta, itsen työstämisestä ja uuden oppimisesta, roolien rakentamisesta. Joskus voi olla myös erityisen antoisa työskennellä koreografin tai harjoittajan ja partnerin kanssa. Monentyypiset erilaiset prosessit voivat olla palkitsevia. Meillä on

myös niin monipuolinen ohjelmisto, että olen saanut tehdä monenlaisia tehtäviä modernista isoihin klassikkoihin.”

Kokemus hyötykäyttöön

Tervämäki on tanssinut päätehtävissä klassisista baleteista neoklassisiin ja nykytanssiteoksiin. Hän on myös opiskellut tanssia tukevia tekniikoita ja ollut monien huippuopettajien opissa. Myös loukkaantumiset ja niistä kuntoutuminen ovat opettaneet paljon.

”Toivoisin voivani joskus jakaa tätä tietotaitoa eteenpäin nuoremmille: miten näitä prosesseja käy läpi. Vertaan itseäni jollain tavalla tutkimusprojektiin, *case-study*. Samalla tässä peilaa ajatuksia siitä, mitä sitten tekee tämän uran jälkeen. Miten hankittua tietotaitoa pystyisi hyödyntämään. Meillä on nyt oppisopimuskoulutuksessa nuoria tanssijoita, joista kolmea naista olen alkanut valmentaa tutorina. On mielenkiintoista kokeilla mitä pystyy antamaan seuraavalle sukupolvelle. Nöyränä myönnän, että opettaminen on ihan eri juttu kuin taitelijana oleminen. Ei ole itsestään selvää että hyvästä tanssijasta tulee hyvä opettaja.

haltijattaresta. Riippuu hyvin paljon myös siitä, miten kukin koreografi on pystynyt rakentamaan koko teoksen. Koskaan ei ole kyse vain omasta roolista, vaan teoksen kokonaisuudesta. Kokemuksen myötä on alkanut nähdä yhä syvemmin hienojen koreografien teosten nerokkuuden. Kuinka koreografi on rakentanut liikekielen musiikkiin sopivaksi siten, että ne yhdessä ilmaisevat ja kertovat tarinaa. Tehtäväni on seurata tätä ja ymmärtää, että minä en ra-

Kuntoutusaika vaatii henkistä kanttia. Ei ole sitä coachia, joka olisi tsemppaamassa.”

SAKARI VIIKA

Lisää priimaballerinoja

Uusi tanskalainen baletinjohtaja **Kenneth Greve** perää Kauppalehden haastattelussa Kansallisbalettiin lisää priimaballerinoja. Illassa täytyy olla priimaballerina, illan keskus ja tähti, jota yleisö tulee katsomaan ja jota nuoremmat kollegat voivat ihailla.

Tähdeksi ei kuitenkaan tulla yhdessä illassa. Se vaatii vuosien työn, kuten Tervämäen kohdalla on nähty.

Lavalla Tervämäki nähtiin viimeksi **Thomas Rydbergin** uuden teoksen *Potilaat* esityksissä marraskuussa. *Potilaat* kertoo huumorin keinoin parantumattomasti sairaista. Onneksi Tervämäki on kuntoutumisessa jo voiton puolella. Halu tanssia on ihmeellinen voimavara!

Minna Tervämäki tanssii Sylvie Guillemin *Giselleä* partnerinaan Nicholas Ziegler.

Minä en rakenna rootia yksikseni, vaan koreografi on jo tehnyt sen, jos hän on hyvä ja osaa hommansa.

Arvostan suunnattomasti kaikkia opettajiani ja coachejani, jotka ovat antaneet minulle valtavan paljon. Ei kukaan muusikko eikä urheilijakaan ole sitä mitä on pelkästään oman lahjakkuutensa ja työnteon kautta. Takana on valtava energiamäärä ja panostus myös muilta ihmisiltä. Koen saaneeni tehdä töitä monien todella hienojen ihmisten kanssa. Tanssijan ammatti perustuu vahvasti tutorointiin.

Tervämäki on kokeillut siipiään myös koreografina muutamaa otteeseen. Hän aloitti ensin Kansallisbaletin workshop-iltojen tuella ja on jo tuottanut muutaman oman illan Alminsalissa ja Stoassa.

”Haluan jatkaa myös omien koreografioiden tekoa. Muutama kokemus on osoittanut, että nautin myös niistä prosesseista. Pöytälaatikkoon syntyy valtavasti ideoita. Kun aika on oikea ja ideat kristallisoituvat, tartun taas haasteeseen. Minua kiinnostaa myös yhteistyö eri taiteenalojen ja miksei myös viihdealojen kanssa! Samoin haluan tulevaisuudessa jatkaa hyväntekeväisyysprojekteja, joissa tanssia viedään muun muassa sairaaloihin ja vanhainkoteihin.”

Minna Tervämäki

Koulutus:
yksityiset balettikoulut, Kansallisoopperan balettikoulu 1981–86
lukuisat tanssikurssit, New York, Pariisi, Nizza

Kiinnitykset:
Suomen Kansallisbaletti 1986–

Suuret klassiset pääroolit:
Joutsenlampi (Odette-Odile), Bajadeeri (Nikiya ja Gamzatti), *Giselle* (Giselle ja Myrtha), *Onegin* (Tatjana), *Don Quijote* (Mercedes), nimiroolit *Anna Karenina*, *Prinsessa Ruusunen*, *Raymonda*

Nykybalettia ja nykytanssirooleja muun muassa seuraavien koreografien teoksissa:
George Balanchine, Glen Tetley, Jiří Kylián, John Neumeier, Rudi van Dantzig, William Forsythe, Mats Ek, Ohad Naharin, Jorma Elo

Palkinnot:
Libris Award 2006
Edvard Fazer -palkinto 2000
Tanssin kukka -palkinto 1997

OFER AMIR

Natalia Makarovan *Bajadeerissa*.